

13/11/2023

כ"ה חשוון תשפ"ד

לכבוד

ח"כ מיכאל ביטון

הנדון: הגנה על עובדים שעתיים שהיקף משרתם ירד בתקופה הקובעת

אנו פונים אליך בעקבות חקיקת חוק התוכנית לסיוע כלכלי (הוראות שעה - חרבות ברזל), התשפ"ד-2023 אשר אינו נותן מענה לעובדים שעתיים שהיקף משרתם פחת משמעותית, ומותיר אותם בפני שוקת שבורה, בבקשה להתערבותך.

1. עובדים מוחלשים מועסקים רובם ככולם בתבנית העסקה שעתית. תבנית העסקה זו אינה מאפשרת יציבות או ודאות כלכלית בימי שגרה, ומקשה על העובדים אף יותר בשעת חירום, כשהם הראשונים להיפגע מירידה בהיקף העבודה בשל הלחימה.
2. מאז תחילת המלחמה אנו מקבלים עשרות פניות מעובדי/ות ניקיון, שמירה ואבטחה, סייעות ומטפלות, מסעדות, מוכרנים, עובדי פס ייצור במפעלים ועוד – רבים מהם אינם מאוגדים, ושכרם תלוי בשעות העבודה שבוצעו בפועל – אשר מדווחים על ירידה בהיקפי העסקה או ירידה במשמרות, וחשש אמיתי לעתידם.
3. למרבה הצער, הפתרונות שהציע האוצר במהלך הדיונים בוועדת הכספים, בכל הכבוד, אינם נותנים מענה ראוי לעובדים אלו. עובד לא יכול לכפות על המעסיק לצאת לחל"ת, ואין היגיון כלכלי בעידוד היפלטות משוק העבודה, במיוחד בנסיבות של אי יציבות כלכלית וגירעון הולך וגובר.
4. מעבר לכך שהפיצוי שנקבע במסגרת התוכנית לסיוע כלכלי אינו מפצה על השכר שלא שולם בגין שעות העבודה והמשמרות האבודות בחודש אוקטובר 2023 (ולכן לא נותן מענה רטרואקטיבי עבורם), הפיצוי החלקי שנקבע בחוק לא הותנה בהוכחת תשלום שכר בפועל או אי הפחתת היקף משרה. לפיכך, הפיצוי החלקי בפועל יעודד מעסיקים שהיקף עבודתם פחת – להפחית את היקפי משרתם של העובדים, ובכך, הנטל אל העובדים אשר ייאלצו להחליט האם להתפטר בדין מפוטר, או לקבל את גזרת הגורל ולהסתמך על גורמי סעד ורווחה כדי לא להיקלע לחרפת רעב.
5. עמדתנו היא שהצעת מענקים או פיצויים מסוימים לעובדים שהיקף משרתם פחת יאפשר לעובד מרווח נשימה, וייתן גם למעסיק טווח בחירות רחב יותר, שיקל על הפעלת מקום העבודה ועל חזרה מהירה לעבודה לאחר תום הלחימה. סיוע לעובדים שעתיים בעל יתרון גדול גם ברובד הפסיכולוגי. הקשר וההשתייכות למקומות העבודה מעניקים תחושה של שגרה ושל יציבות, כאשר חלופת החל"ת המלא אותה מעודד החוק שנחקק – פוגעת בה אנושות.
6. לאור כל זאת, ובהינתן העובדה שהחל"ת הגמיש ירד מהפרק, אנו מציעים מספר פתרונות (שחלקם כבר קיימים היום, אך דורשים התאמה לנסיבות המיוחדות), על מנת לתת מענה לעובדים השעתיים שנשארו מחוץ למתווה האוצר:

- **תיקון סעיף 176 לחוק הביטוח הלאומי – זמי אבטלה למי שיש לו הכנסה מעבודה או ממשלח יד**

זכאות לדמי אבטלה מקוזזים – לצורך סעיף זה עובד שירד בהכנסתו הממוצעת בתקופה הקובעת (7 אוקטובר-30 בנובמבר) ביותר מ-25% ביחס ל-3 החודשים הגבוהים ב-12 החודשים שקדמו, ייראה כזכאי לדמי אבטלה לפי סעיף 160 לחוק.

- **מענק עבודה המבוסס על הסכם בדבר מתן הטבות למובטלים החוזרים למעגל התעסוקה¹** לפי המודל שניתן בקורונה (הסכם מיום 15/3/2021), כשהפיצוי יהיה בגובה שיעור הירידה בהכנסה היומית הממוצעת באותו חודש, ולא יותר מ-200 ש"ח ליום (5,000 ש"ח לחודש), עד תקרה של שכר יומי של 700 ש"ח ליום (בקורונה – 632 ש"ח).
 - **מענק עבודה (מס הכנסה שלילי)** בהתאמות הדרושות, כולל תשלום מענק באופן יזום לכל עובד/ת אשר היקף העסקתם פחת וללא תלות בהיות הורים או בהכנסת בני זוג. התשלום יעשה על בסיס חודשי תוך אפשרות להתחשבן על סמך שומה שנתית. מומלץ להגדיל את הסכום המזכה במענק לפי מדד השכר הממוצע במשק.
 - **השלמת הכנסה** – בהתאמות הדרושות הן בהעלאת הסכום כהוראת שעה לתקופת החירום ושינוי החריגים כך שיחולו על כל עובד שצומצם היקף משרתו ללא תלות בהכנסות נוספות כגון הכנסת בן בת הזוג והגדלת התקרה המזכה בתשלום. חלופה זו גם תאפשר לאנשים אחרי גיל פרישה שהיקף העסקתם פחת בשל המלחמה לקבל השלמת הכנסה.
7. ביום שני הקרוב, 13/11/2023, תיקון לחוק הגנה על עובדים בשעת חירום, תשס"ו-2006 צפוי לעלות לדיון בוועדת העבודה והרווחה. עמדתנו היא שניתן להציע לוועדת העבודה והרווחה לבצע תיקון עקיף כך שיתן מענה גם לעובדים שעתיים בהתאם לאחד הפתרונות שהוצעו לעיל.

בברכה,

קו לעובד

איתך מעכי - משפטניות למען צדק חברתי

האגודה לזכויות האזרח

הקליניקה לזכויות עובדים באוניברסיטת תל אביב

¹ https://www.btl.gov.il/Laws1/20_0060_000000.pdf